

Sygn. akt II Ca 1239/15, II Cz 1441/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 października 2015 roku

Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział II Cywilny-Odwoławczy w składzie następującym:

Przewodniczący : SSO Grzegorz Buła (sprawozdawca)

Sędziowie: SSO Katarzyna Biernat-Jarek

SSR (del.) Agata Maniecka-Kurotaki

Protokolant : osobiście

po rozpoznaniu w dniu 16 października 2015 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

spraw z powództwa : T. K., B. L., I. R., E. N., S. N., M. M., A. R., B. W., M. K., G. G., Z. S., K. S. (1), K. S. (2), B. M. i S. S.

przeciwko: Skarbowi Państwa-Prezydentowi Miasta K., (...) Developer spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. oraz (...) spółce akcyjnej z siedzibą w K.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym

na skutek apelacji powoda T. K. od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z dnia 30 września 2014 roku sygnatura akt VI C 362/10/S

oraz zażalenia powoda T. K. i strony pozwanej Skarbu Państwa-Prezydenta Miasta K. na postanowienie Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z dnia 1 grudnia 2014 roku sygnatura akt VI C 362/10/S

uchyla zaskarżony wyrok oraz postanowienie z dnia 1 grudnia 2014 roku, znosząc postępowanie przed Sądem pierwszej instancji od dnia 24 lipca 2014 roku, i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 16 października 2015 roku

Wyrokiem z dnia 30 września 2014 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa - Śródmieścia w Krakowie w punkcie I oddalił powództwo T. K., B. L., I. R., E. N., S. N., M. M., A. R., B. W., B. K., M. K., G. G., Z. S., K. S. (1), K. S. (2), B. M., S. S. przeciwko (...) Developer Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K., (...) Spółce Akcyjnej w K., Skarbowi Państwa – Prezydentowi Miasta K. o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, zaś w punktach II i III orzekł o kosztach tego procesu.

Z kolei postanowieniem z dnia 1 grudnia 2014 roku wydanym w trybie art. 395 §2 k.p.c. na skutek wniesionych zażaleń Sąd Rejonowy uchylił postanowienie o kosztach zawarte w punkcie II w/w wyroku (pkt I) oraz zasądził solidarnie od powodów T. K., B. L., I. R., E. N., S. N., M. M., A. R., B. W., B. K., M. K., G. G., Z. S., K. S. (1), K. S. (2), B. M., S. S. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego kwotę: 3600 złotych na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez Prezydenta Miasta K.; 3617 złotych na rzecz (...) Developer spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K.; 3617 złotych na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w K. (pkt II a.), i zasądził od powoda T. K. tytułem

zwrotu kosztów postępowania odwoławczego kwotę:1800 złotych na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez Prezydenta Miasta K. oraz 79000 złotych na rzecz (...) Developer spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. (pkt II b.).

Orzeczenie to zapadło w następującym stanie faktycznym:

Zgodnie z zapisami księgi wieczystej o numerze (...) dotyczącej nieruchomości oznaczonej jako działka ewidencyjna nr (...) jako właściciel powyższej nieruchomości wpisany jest Skarb Państwa, natomiast jako użytkownik wieczysty (...) Developer Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K..

W. K. był właścicielem przedsiębiorstwa (...), które rozpoczęło swoją działalność w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Z części powyższego przedsiębiorstwa w 1945 roku wyodrębniono Spółkę (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Prowadzeniem przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. zajmował się syn W. Z. (1) K..

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1946r. wszczęte zostało na wniosek Wojewódzkiej Komisji do spraw upaństwowienia przedsiębiorstw w K. postępowanie o przejęcie na własność Państwa przedsiębiorstw, w tym między innymi należących do W. K.. Na liście przedsiębiorstw do upaństwowienia znalazły się zarówno Odlewnia (...), jaki i (...) spółka z o.o. w K. przy ul. (...). Na skutek działań W. K. i współpracującego z nim syna Z. K. wymienione przedsiębiorstwa zostały wykreślone z listy przedsiębiorstw upaństwowianych – postępowanie umorzono w 1947r. Zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 25 stycznia 1949r. wznowiono postępowanie w sprawie upaństwowienia przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. i „(...)”.

Przedsiębiorstwo (...) spółka z o.o. w K. przy ul (...) (powstało w 1945r.) i mieściło się na parceli katastralnej (...)objętej L. (...) oraz parceli katastralnej (...) objętej L. (...). Łącznie miały one powierzchnię 1744m². Parcele zabudowane były niemal w całości budynkami fabrycznymi i warsztatowymi o łącznej powierzchni 1 514m². Przedsiębiorstwo to ściśle współpracowało z Odlewnią (...).

Aktem notarialnym z dnia 25 listopada 1939r. Rep. (...) W. K. darował swojej córce G. C. 1/10 części parceli oznaczonej nr (...) oraz (...) wraz ze znajdującymi się na niej budynkami i urządzeniami. Aktem notarialnym z dnia 30 grudnia 1946r. Rep. (...) W. K. dokonał sprzedaży części swego przedsiębiorstwa tj 9/10 części parceli oznaczonej nr (...) oraz (...) wraz ze znajdującymi się na niej budynkami i urządzeniami na rzecz syna Z. K.. W oświadczeniu W. K. na nieruchomościach tych Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (...) prowadziła swe warsztaty mechaniczne. W powyższym dokumencie zawarto informację o istniejącym w chwili zawierania umowy ujawnionym na kartach (...) zakazie zbywania powyższych realności oraz maszyn i urządzeń fabrycznych, jak również i zakaz ich obciążania. Zarówno umowa darowizny jak i umowa sprzedaży zawarte przez W. K. nie zostały ujawnione w księgach gruntowych z uwagi na widniejący zapis o zakazie zbywania i obciążania realności nimi objętymi. Zakaz powyższy pomimo deklaracji W. K. o dokonaniu spłaty należnych zobowiązań nie został wykreślony.

Zarządzeniem Ministra Przemysłu Ciężkiego (...)/(...) z dnia 1 października 1949r. ustanowiono zarząd przymusowy nad przedsiębiorstwami (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. oraz (...) Odlewnia (...) w K..

Orzeczeniem Nr 6 z dnia 2 grudnia 1949r. Minister Przemysłu Ciężkiego na podstawie art. 3 ust.1 i 5 oraz art. 6 ust.1 ustawy z dnia 3 stycznia 1946r.o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej orzekł o przejęciu na własność Państwa obu przedsiębiorstw (...) i Metali oraz (...) spółki z o.o. położonych w K. przy ul. (...). Orzeczenie to zostało ogłoszone w Monitorze Polskim z dnia 5 stycznia 1950r nr A-1, poz.8.

Dnia 6 grudnia 1949r w biurze przedsiębiorstwa (...) i (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spisany został protokół w sprawie przekazania tego zakładów pod zarząd przymusowy. Zarządca przymusowy został wprowadzony w posiadanie przedmiotowego przedsiębiorstw w dniu 6 grudnia 1949r. Przy udziale Komisji dokonano opisu przekazywanego majątku przedsiębiorstwa, który po sprawdzeniu całego inwentarza został wydany Przedsiębiorstwu Państwowemu (...) Budowa M. i (...) w Z..

Zarządzeniem z dnia 14 marca 1950r. Nr OZ.III."U"65/49 Minister Przemysłu Ciężkiego zarządził objęcie przedsiębiorstw (...) przez (...) Budowa M. i (...) w Z. .

Przedsiębiorstwa (...) i Metali oraz (...) sp. z o. o. zostały przejęte przez Skarb Państwa w ramach nacjonalizacji, na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1946 r. o przejściu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej. W dniu 5 stycznia 1950 roku ogłoszono w Monitorze Polskim orzeczenie Ministra Przemysłu Ciężkiego z dnia 2 grudnia 1949 roku o przejściu powyższych przedsiębiorstw na własność Skarbu Państwa.

Parcela katastralna numer (...) objęta była wykazem hipotecznym lwh (...), a następnie została przepisana do księgi wieczystej (...). W lwh (...) a następnie księdze (...) do dnia 23 listopada 1962 roku ujawnione było prawo własności parceli katastralnej (...) na rzecz W. K.. Następnie kw (...) została włączona do księgi wieczystej nr (...), a ta w zakresie parceli nr (...) została przyłączona do księgi wieczystej nr (...). Parcela katastralna numer (...) objęta była wykazem hipotecznym lwh (...), a następnie została wpisana do księgi wieczystej nr (...). W lwh (...) i później w księdze nr (...) do dnia 23 listopada 1962 roku ujawnione było prawo własności na rzecz W. K.. Następnie księga wieczysta nr (...) została zamknięta i włączona do księgi wieczystej nr (...), która następnie w zakresie parceli (...) została przyłączona do księgi wieczystej (...).

Wraz z przejściem przez Skarb Państwa przedsiębiorstw: W. K. - Odlewnia (...) oraz (...) sp. z o. o., jako składniki przedsiębiorstw przeszły na własność Skarbu Państwa także parcele (...) (L. (...)) i (...) (L. (...)) tj. aktualna działka (...).

Postanowieniem Sądu Powiatowego dla Miasta K. w K. z dnia 8 stycznia 1963r. dokonano wpisu w księgach wieczystych nr (...) własności Skarbu Państwa w miejsce W. K..

W. K. zmarł (...) roku. Spadek po nim w pierwszej kolejności nabyły jego dzieci: K. S. (3), W. Z. (2) i Z. K. oraz w miejsce zmarłego syna K. wnuki J. K. i E. K.. W wyniku kolejnych spadkobrań do spadku po W. K. uprawnieni są M. M., E. P., A. G., Z. S., K. S. (2), K. S. (1), S. S., G. G., B. W., A. R., T. K., B. K., M. K., E. N., S. N. i B. M..

(...) S.A nabyły od Skarbu Państwa prawo użytkowania wieczystego spornych nieruchomości jako prawa już wcześniej istniejącego i ujawnionego w księdze wieczystej będącej składnikiem zlikwidowanego Przedsiębiorstwa Państwowego (...) na podstawie aktu notarialnego z dnia 14 września 2000 roku (rep. A nr (...)). W okresie nabycia prawa użytkowania wieczystego spornych gruntów i jego ujawnienia, w księdze wieczystej brak było wzmianek lub ostrzeżeń o niezgodności księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

(...) Developer spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. nabyła od (...) S.A. udziały w prawie użytkowania wieczystego spornych nieruchomości. W okresie zawierania przedmiotowych umów w księdze wieczystej brak było jakichkolwiek ostrzeżeń o niezgodności księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Aktualnym użytkownikiem nieruchomości objętych pozwem jest (...) Developer spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K..

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd pierwszej instancji uznał, że zarówno umowa darowizny zawarta przez W. K. z córką G. C. w 1939r. jak i umowa sprzedaży zawarta z synem Z. K. w 1946r. nie odniosły skutku prawnego przeniesienia własności nieruchomości. Argumentując powyższe Sąd Rejonowy wskazał, że w chwili zawierania zarówno jednej, jak i drugiej umowy w księgach gruntowych obejmujących parcele katastralne (...) i (...) widniał zakaz zbywania oraz jakiegokolwiek obciążania nieruchomości, które stanowiły już wówczas zabezpieczenie spłaty pożyczek udzielonych W. K.. Pomimo deklaracji W. K. o tym, że zobowiązania te zostały spłacone i wpisy zakazu są bezprzedmiotowe, zastrzeżenia te nigdy nie zostały wykreślone z ksiąg gruntowych i nie zostało też w żaden sposób potwierdzone, że W. K. spłacił zobowiązania. Stąd też przeniesienie własności nieruchomości poprzez zawarcie powyższych umów w świetle istniejącego zakazu Sąd Rejonowy ocenił jako nieskuteczne. Jak wskazał Sąd pierwszej instancji w dacie zawarcia obu umów aktem prawnym obowiązującym w zakresie przeniesienia własności nieruchomości był Powszechny Austriacki Kodeks Cywilny oraz Ustawa z 25.07.1871r. o zaprowadzeniu powszechnej ustawy o księgach gruntowych wraz z przepisami (...) Ustawy o księgach hipotecznych (DZ.U.p.austr. nr 95). Oba wymienione akty prawne dla skutecznego przeniesienia własności nieruchomości wymagały wniesienia tytułu

prawnego nabycia nieruchomości do ksiąg gruntowych. Natomiast jak wynika z poczynionych ustaleń, intabulacja G. C. i Z. K. nigdy nie nastąpiła, wobec istniejącego zakazu zbywania nieruchomości.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że przedmiotem niniejszego postępowania nie było orzekanie, czy nieruchomości i przejęte przedsiębiorstwa podpadały pod ustawę z dnia 3 stycznia 1946 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej, ani kontrola prawidłowości decyzji administracyjnych i innych aktów administracji wydanych w tym zakresie. Aktem wykonawczym do wymienionej ustawy było rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 1947 r. w sprawie trybu postępowania przy przejmowaniu przedsiębiorstw na własność Państwa. Na podstawie powyższych aktów normatywnych orzeczeniem z dnia 2 grudnia 1949 roku Minister Przemysłu Ciężkiego działając na podstawie art. 3 ust 1 i 5 oraz z art. 6 ust 1 ustawy z dnia 3 stycznia 1946 roku przejął na własność Państwa przedsiębiorstwa: W. K. Odlewnia (...) oraz (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Jednocześnie z przejęciem przedsiębiorstwa przeszły na Skarb Państwa wszelkie prawa i składniki majątkowe wskazanych przedsiębiorstw. Zdaniem Sądu Rejonowego, ze zgromadzonych w toku niniejszego postępowania dokumentów (opisów i oszacowań przejętych przedsiębiorstw) wynika, iż nieruchomości określone jako dawne parcele katastralne o numerach (...) (L. (...)) i (...) (L. (...)) niewątpliwie wchodziły w skład przedsiębiorstw (...). Co więcej, przedsiębiorstwo (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. usytuowane było tylko na tych dwóch spornych nieruchomościach, zabudowanych budynkami warsztatów, halą i urządzeniami do prowadzonej działalności. Sporne nieruchomości widnieją w sporządzonych dla potrzeb przejęcia opisach składników majątkowych przedsiębiorstw, jako ich ciała hipoteczne, podlegały one wycenie, ujawnione są w protokołach sporządzanych jako załączniki do zarządzeń o objęciu przedsiębiorstwa zarządem przymusowym. W tej sytuacji Sąd Rejonowy uznał, że sporne nieruchomości, na których usytuowane były przejmowane przedsiębiorstwa stały się własnością Skarbu Państwa z dniem przejęcia tych przedsiębiorstw.

W opinii Sądu Rejonowego zarzut zasiedzenia przez Skarb Państwa spornych nieruchomości, stanowił niekonsekwencję wobec głównego stanowiska pozwanych, którzy twierdzili, że Skarb Państwa jest prawnym właścicielem gruntów objętych wnioskiem, kwestionując jakiegokolwiek uchybienia prawne w tym zakresie. Co więcej w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym nie jest dopuszczalne ustalenie, że strona procesu nabyła własność nieruchomości przez zasiedzenie. Stąd też zarzut ten nie mógł odnieść skutku.

Jak wskazał Sąd Rejonowy niezależnym aspektem, który powodował niemożność uwzględnienia powództwa była zasada rękopisów wiary publicznej ksiąg wieczystych. Pozwany (...) S.A. w K., nabył bowiem prawo użytkowania wieczystego nieruchomości od Skarbu Państwa działając w zaufaniu do ujawnionych w księdze wieczystej wpisów. Skarb Państwa był ujawniony w księdze wieczystej zarówno w chwili podpisania przez pozwanego umowy w formie aktu notarialnego, jak i w chwili dokonania wpisu użytkowania wieczystego na rzecz pozwanego. W księdze wieczystej nie było ujawnionego żadnego wpisu o możliwej niezgodności stanu prawnego ujawnionego z rzeczywistym stanem prawnym nieruchomości. W przedmiotowej sprawie nie zachodziła też żadna z okoliczności powodująca wyłączenie rękopisów wiary publicznej ksiąg wieczystych. Analogiczna sytuacja, zdaniem Sądu Rejonowego, dotyczyła nabycia przez pozwanego (...) Developer spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. udziałów w prawie użytkowania wieczystego w spornej nieruchomości od (...) S.A. w K., który wykazał działanie w dobrej wierze, co nie zostało przez powodów zakwestionowane.

Z powyższych względów Sąd Rejonowy oddalił powództwo.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód T. K., zaskarżając je w całości i zarzucając:

I. naruszenie norm prawa procesowego, a to:

- a) art. 195 § 1 k.p.c. przez niezawiadomienie E. P. oraz A. G., będących spadkobiercami W. K., o toczącym się procesie;
- b) art. 321 § 1 k.p.c. przez orzeczenie przez Sąd ponad żądanie, to jest wobec osoby nieistniejącej – B. G.;

c) art. 233 §1 k.p.c. przez pominięcie dowodu w postaci załącznika nr 6 do protokołu zdawczo odbiorczego przedsiębiorstwa (...) i Metali” i w konsekwencji uznanie, iż rzeczony załącznik nie został odnaleziony, prowadzący ostatecznie do wniosku, iż nacjonalizacji podlegały sporne parcele; przez nieuprawnione, sprzeczne z logiką, faktyczne uznanie, iż przedsiębiorstwu prowadzonemu przez (...) spółka z o.o. przysługiwało prawo własności spornych parcel, co w rezultacie prowadziło do wniosku, iż na Skarb Państwa przeniesione zostało więcej praw aniżeli posiadał podmiot podlegający nacjonalizacji; przez nieuprawnione uznanie, iż brak decyzji zatwierdzającej protokół zdawczo- odbiorczy nie oznacza niemożliwości przejścia na Skarb Państwa składników przedsiębiorstwa;

d) art. 2 § 3 k.p.c. w zw. z art. 10 i art. 7 Konstytucji RP przez nieuwzględnienie ostatecznej decyzji Ministra Gospodarki z 6 marca 2009 r. utrzymującej w mocy decyzję z 19 grudnia 2008 r.;

II. naruszenie norm prawa materialnego, a to:

a) § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 kwietnia 1946 r. wydanego w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Przemysłu, Apropowizacji i Handlu, Żeglugi i Handlu Zagranicznego oraz Komunikacji o określeniu trybu ujawnienia w księgach hipotecznych, rejestrach handlowych i innych rejestrach publicznych przejścia na własność Państwa i osób prawnych prawa publicznego przedsiębiorstw, nieruchomości i praw hipotekowanych przez dokonanie błędnej subsumpcji uznając, iż orzeczenie Ministra Przemysłu Maszynowego z dnia 30 czerwca 1952 r. nieobjęjące spornych parcel może być podstawą prawną wpisu Skarbu Państwa jako ich właściciela do ksiąg wieczystych;

b) art. XXX dekretu z dnia 11 października 1946 r. - przepisy wprowadzające prawo rzeczowe i prawo o księgach wieczystych przez błędną subsumpcję faktów związanych z zawartymi przez W. K. umowami z 25 listopada 1939 r. oraz z 30 grudnia 1946 r. wobec ww. przepisu, przez nieuwzględnienie skuteczności ww. umów w świetle jednoznacznego brzmienia normy prawnej;

c) art. XXXVII § 1 dekretu z dnia 11 października 1946 r. - przepisy wprowadzające prawo rzeczowe i prawo o księgach wieczystych przez nieuzasadnione pominięcie normy wynikającej z powyższego przepisu i przyjęcie, iż zakaz zbywania i obciążania realności obowiązywał wobec umów z 1939 r. oraz 1946 r.;

d) art. 3, art. 5, art. 6 ust. 1 oraz 10 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece przez oddalenie powództwa wskutek niewłaściwego zastosowanie wskazanych norm zawartych w ww. przepisach i w efekcie uznanie, iż Powód nie obalił domniemania prawnego, podczas gdy nabycie własności przez Pozwanego, Skarb Państwa, na podstawie aktu administracyjnego, nie jest chronione rękojmią wiary publicznej ksiąg wieczystych oraz przyjęcie, iż nabycie 4/10 udziałów w spornych parcelach nastąpiło w dobrej wierze, podczas gdy Pozwany, (...) Developer sp. z o.o., co najmniej nie wykazał się typową starannością;

e) art. 8 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece przez błędną subsumpcję i w konsekwencji uznanie, iż nabycie 6/10 udziałów w spornych parcelach nastąpiło w dobrej wierze, podczas gdy w momencie nabycia ujawnione zostało w przedmiotowej księdze wieczystej ostrzeżenie o niezgodności stanu prawnego ze stanem rzeczywistym.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i orzeczenie zgodnie z żądaniem zawartym w pozwie. Ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia powyższego, wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, dopuszczenie dowodów wskazanych w uzasadnieniu apelacji na okoliczności tam powołane, oraz o zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana Skarb Państwa – Prezydent Miasta K. wniósł o oddalenie apelacji powoda, oraz o zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana (...) Developer sp. z o.o. wniosła o oddalenie apelacji powoda, oraz o zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego

W niniejszej sprawie zostały także wniesione zażalenia na postanowienie z dnia 1 grudnia 2014 roku w przedmiocie kosztów procesu.

Zażalenie powyższe wniósł powód T. K., zaskarżając je w całości i zarzucając:

- 1) naruszenie art. 98 § 1 k.p.c. przez uznanie, iż strona powodowa obowiązana jest zwrócić Pozwanym koszty procesu, podczas gdy nie istnieje możliwość rozstrzygnięcia, która ze stron procesu jest stroną przegrywającą toczącej się sprawy cywilnej;
- 2) art. 105 § 2 k.p.c. przez uznanie, iż apelacja wniesiona od wyroku z dnia 1 kwietnia 2009 r. została wniesiona wyłącznie we własnym interesie, podczas gdy wyrok w sprawie dotyczy niepodzielnie wszystkich współuczestników;
- 3) art. 105 § 1 k.p.c. przez nieuwzględnienie, iż współuczestnicy sporu winni zwracać koszty procesu w częściach równych, gdyż nie istnieje między współwłaścicielami nieruchomości węzeł odpowiedzialności solidarnej.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty powód wniósł o: wstrzymanie wykonania zaskarżonego postanowienia, uchylenie zaskarżonego postanowienia względnie o jego zmianę przez zasądzenie od pozwanych na jego rzecz kosztów procesu, zasądzenie od pozwanych na jego rzecz kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniosła także strona pozwana Skarb Państwa -Prezydent Miasta K., zaskarżając je w części w zakresie II a tiret pierwszy i zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego, w szczególności art. 98 § 1 k.p.c. i art. 108 k.p.c. w związku z § 7 pkt 8 porządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie, polegające na braku zasądzeniu kosztów zastępstwa procesowego za wszystkie instancje. W oparciu o powyższe strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i zasądzenie solidarnie od powodów na swoją rzecz kosztów procesu w kwocie 7.200 zł oraz zasądzenie solidarnie od powodów kosztów postępowania zażaleniowego.

W odpowiedzi na zażalenie powoda T. K. strona pozwana (...) Developer sp. z o.o. wniosła o nieuwzględnienie zarzutu naruszenia art. 98 § 1 k.p.c. oraz o zasądzenie na swoją rzecz od powoda kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych prawem.

W odpowiedzi na zażalenie strony pozwanej – Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta K., powodowie wnieśli o jej oddalenie i uwzględnienie żądania powodów zawartego w sporządzonym przez siebie zażaleniu.

Postanowieniem z dnia 16 marca 2015 roku Sąd Rejonowy dla Krakowa- Śródmieścia w Krakowie sprostował oczywistą omyłkę m.in. w komparycji i sentencji wyroku z dnia 30 września 2014 r. w ten sposób, iż wykreślił z ich treści słowa (...).

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Zaskarżony wyrok ulec musi uchyleniu, choć nie wynika to z zarzutów podniesionych przez powoda.

Konsekwencją uchylenia wyroku jest uchylenie również postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 1 grudnia 2014 roku dotyczącego kosztów procesu.

Zgodnie z art. 378 §1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, biorąc jednak w granicach zaskarżenia pod uwagę z urzędu nieważność postępowania. Odnosząc powyższą regulację do niniejszego postępowania należy stwierdzić, iż wyrok z dnia 30 września 2014 roku został zaskarżony w całości, zaś Sąd Odwoławczy dokonując z urzędu kontroli czy w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji nie zaistniały przesłanki określone w art. 379 k.p.c. skutkujące nieważnością postępowania stwierdził, że powódką była m.in. B. K., która zmarła (...) roku, a więc w toku postępowania przed Sądem Rejonowym. Okoliczność ta została wskazana przez

powoda w apelacji, jednak nie zarzucił on nieważności postępowania. Brak powyższego zarzutu nie ma jednak wpływu na rozstrzygnięcie tej sprawy. Podobnie jak fakt, iż Sąd Rejonowy o tym zdarzeniu nie został poinformowany.

Przepis art. 379 pkt 2k.p.c. stanowi, iż nieważność postępowania zachodzi m.in. jeśli jedna z stron nie miała zdolności sądowej. W przypadku osób fizycznych zdolność sądową nabywa się w momencie urodzenia, zaś traci wskutek śmierci (art. 64 §1 k.p.c.). Skoro powódka B. K. zmarła w dniu (...) roku, to z tym dniem utraciła zdolność sądową. Bezsprawnie B. K., pomimo swojej śmierci traktowana była jako strona niniejszego procesu, czego dowodzi protokół rozprawy z dnia 16 września 2014 roku (k.2203), komparycja i sentencja zaskarżonego wyroku oraz postanowienia z dnia 1 grudnia 2014 roku (k.2209 i 2252). Taka sytuacja nie może zresztą dziwić skoro po raz pierwszy fakt jej śmierci został ujawniony w odrzuconej apelacji powodów E. N., K. S. (2), K. S. (1) i S. S., która wpłynęła do Sądu Rejonowego w dniu 1 grudnia 2014 roku (k.2255), a została przedłożona sędziemu referentowi 3 grudnia 2014 roku.

W ocenie Sądu Okręgowego powyższa okoliczność skutkować musi stwierdzeniem nieważności postępowania przed Sądem Rejonowym od dnia śmierci powódki B. K. tj. od (...) roku, a związku z tym uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Ponadto podnieść należy, że innymi okolicznościami powodującymi nieważność postępowania był brak zawiadomienia powódek B. L. i I. R. o terminie rozprawy w dniu 16 września 2014 roku, a także działanie ich imieniem przez pełnomocnika adwokata R. P.. W aktach sprawy brak jest pełnomocnictwa udzielonego przez te powódki adwokatowi R. P.. Pełnomocnik ten nie przedłożył powyższego pełnomocnictwa także pomimo wezwania skierowanego do niego przez Sąd Okręgowy w Krakowie na etapie postępowania odwoławczego. W tej sytuacji brak jakichkolwiek przesłanek do uznania, że w/w pełnomocnik był umocowany do działania imieniem tych powódek na rozprawie w dniu 16 września 2014 roku. O terminie tej rozprawy Sąd Rejonowy nie zawiadomił bezpośrednio B. L. i I. R., błędnie przyjmując, iż są one reprezentowane przez pełnomocnika w osobie adwokata R. P.. Konsekwencją powyższego uchybienia było podejmowanie na rozprawie w dniu 16 września 2014 roku czynności procesowych przez tego adwokata także imieniem wymienionych wyżej powódek. Zaistniałe okoliczności uzasadniają stanowisko, iż w postępowaniu przed Sądem Rejonowym zaistniały także przesłanki nieważności polegające na reprezentowaniu części powodów przez pełnomocnika, który nie był należycie umocowany, a także na pozbawieniu powódek B. L. i I. R. możliwości obrony ich praw, zważywszy, że na rozprawie w dniu 16 września 2014 roku przeprowadzono postępowanie dowodowe w bardzo istotnej części, gdyż w zakresie dokumentów złożonych do akt sprawy, a także iż ta rozprawa bezpośrednio poprzedzała wydanie wyroku kończącego niniejszy proces. Wskazane wyżej przesłanki nieważności wymienione zostały w art. 379 pkt 2 i 5 k.p.c.

Odnosząc się z kolei do podniesionych w apelacji zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego, Sąd Okręgowy nie dopatrzył się naruszenia art. 195 §1 k.p.c. przez brak zawiadomienia E. P. i A. G. o toczącym się postępowaniu. Zarzut ten jest całkowicie chybiony, gdyż Sąd pierwszej instancji w dniu 30 lipca 2010 roku wydał postanowienie, którego treścią było m.in. zawiadomienie wskazanych wyżej osób o toczącym się procesie i możliwości wstąpienia do niniejszej sprawy w charakterze powodów (k.994). Postanowienie to zostało doręczone tym adresatom w dniu 6 września 2010 roku (k.1003 i 1007). Nadto ponownie zawiadomiono ich o takiej możliwości zarządzeniem z dnia 25 stycznia 2011 roku (k.1056), które doręczono odpowiednio 14 lutego 2011r. (k.1076) i w dniu 15 lutego 2011r. (k.1075). Osoby te nie zgłosiły przystąpienia do niniejszej sprawy w charakterze powodów, nie zgłosiły także sprzeciwu wobec treści powództwa. Brak po stronie powodowej występowania wszystkich osób, których udział jest konieczny nie rodzi nieważności postępowania, natomiast jego skutkiem wobec braku pełnej legitymacji czynnej winno być oddalenie powództwa. W tym miejscu wskazać należy, że ocenę prawną czy w niniejszej sprawie zachodzi współuczestnictwo konieczne wyraził już Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku z dnia 18 marca 2010 roku sygn. II Ca 2040/09, a tym poglądem prawnym -na podstawie art. 386 §6 k.p.c. -związany jest przy ponownym rozpoznaniu sprawy nie tylko Sąd Rejonowy, ale także sąd drugiej instancji. Nie można więc uznać, aby w tej sprawie Sąd pierwszej instancji wydając zaskarżony wyrok naruszył art. 195 §1 k.p.c.

Za chybiony należy też uznać zarzut naruszenia art. 321 §1 k.p.c. przez orzeczenie ponad żądanie tj. wobec osoby nieistniejącej – B. G.. Stwierdzić należy, że zarzut ten stał się bezprzedmiotowy z uwagi na treść prawomocnego

postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 16 marca 2015 roku, którym dokonano sprostowania oczywistej omyłki w treści sentencji i komparycji zaskarżonego wyroku, poprzez wyeliminowanie z nich osoby o nazwisku (...).

Zdaniem Sądu Okręgowego, w nawiązaniu do zarzutu naruszenia art. 321 §1 k.p.c., a także zarzutów związanych z naruszeniem art. XXX i art. XXXVII dekretu z dnia 11 października 1946 roku przepisy wprowadzające prawo rzeczowe i prawo o księgach wieczystych, stwierdzić nadto należy, że powyższe zarzuty naruszenia prawa materialnego nie mają związku z treścią sprecyzowanego powództwa. Skoro bowiem powodowie domagali się uzgodnienia treści księgi wieczystej poprzez wpisanie w jej dziale II jako właścicieli w określonych udziałach spadkobierców W. K., to niezrozumiałe jest wywodzenie przez skarżącego, iż W. K. przed swoją śmiercią skutecznie i ważnie zbył nieruchomości objętą tym procesem na rzecz G. C. w udziale wynoszącym 1/10cz. i na rzecz Z. K. w udziale wynoszącym 9/10cz. W takim bowiem przypadku stan prawny nieruchomości byłby odmienny niż stan, którego ujawnienia powodowie się domagali. Zauważyć też należy, iż stanowisko skarżącego powoda w zakresie skuteczności i ważności umów zawartych przez W. K. z jego dziećmi Z. K. i G. C. nie było konsekwentne w toku procesu, gdyż sam wyrażał pogląd o ich bezskuteczności (k.626). Podnoszenie więc obecnie zarzutów związanych z błędną oceną skutków powyższych umów jest zaskakujące, bowiem autorem apelacji, jak i pisma z dnia 30 września 2008 roku jest ten sam profesjonalny pełnomocnik działający imieniem powoda T. K..

Z uwagi na stwierdzoną nieważność postępowania i konieczność ponowienia czynności procesowych, w tym dowodowych przeprowadzonych po dniu 24 lipca 2014 roku zbędnym jest odnoszenie się do pozostałych zarzutów podniesionych w apelacji, które w większości odnoszą się do ustaleń Sądu Rejonowego dokonanych na podstawie oceny dowodów dopuszczonych i przeprowadzonych na rozprawie w dniu 16 września 2014 roku.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy zadaniem Sądu Rejonowego będzie przeprowadzenie czynności dowodowych w zakresie objętym nieważnością postępowania i właściwą oceną całego materiału dowodowego, w powiązaniu z treścią żądania sformułowanego przez powodów w pozwie i dalszych pismach procesowych (k.1040 i 1061).

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na podstawie powołanych przepisów oraz art. 386 § 2 k.p.c. i art. 374 k.p.c., a w zakresie w jakim uchylono postanowienie z dnia 1 grudnia 2014 roku także w oparciu o art. 397 §2 k.p.c.